

VILNIUS UNIVERSITY
LITHANIAN SOCIAL RESEARCH CENTRE

Viginta Ivaškaitė-Tamošiūnė

INCOME REDISTRIBUTION IN EMERGING WELFARE
CAPITALISM IN LITHUANIA

Summary of doctoral dissertation
Social sciences, sociology (05 S)

Vilnius, 2013

Dissertation prepared at Vilnius University, 2006-2012

Dissertation supervisor:

Prof. dr. Romas Lazutka (Vilnius University, Social Sciences, Sociology – 05S)

The dissertation will be defended at the united Council of Sociology Science of Vilnius University and Lithuanian Social Research Centre:

Chairman

Prof. dr. Boguslavas Gruževskis (Lithuanian Social Research Centre, Social Sciences, Sociology – 05S).

Members:

Prof. dr. Arūnas Poviliūnas (Vilnius University, Social Sciences, Sociology – 05S)

Prof. dr. Arvydas Guogis (Mykolas Romeris University, Social Sciences, management and administration – 03S)

Prof. habil. dr. Gediminas Merkys (Kauno University of Technology, Social Sciences, Sociology – 05S)

Prof. habil. dr. Arvydas Virgilijus Matulionis (Lithuanian Social Research Centre, Social Sciences, Sociology – 05S)

Opponents:

Prof. dr. Gediminas Černiauskas (Mykolas Romeris University, Social Sciences, Economics – 04S)

Prof. dr. Vylius Leonavičius (Vytautas Magnus University, Social Sciences, Sociology – 05S)

The public defence of the dissertation will be held at 11 a.m. on 15th of February 2013 at the public session of Social Sciences Council in the conference hall (room No 201) of the Faculty of Philosophy of Vilnius University.

Address: Universiteto st. 9/1, LT-01513, Vilnius, Lithuania.

Tel.: +370 5 2667606, Fax. +370 5 2667600, e-mail: fsf@fsf.vu.lt.

The summary of the doctoral dissertation was submitted on 12th of January 2013.

The dissertation is available at the libraries of Vilnius University and Lithuanian Social Research Centre.

VILNIAUS UNIVERSITETAS
LIETUVOS SOCIALINIŲ TYRIMŲ CENTRAS

Viginta Ivaškaitė-Tamošiūnė

PAJAMŲ PERSKIRSTYMAS FORMUOJANTIS GEROVĖS
KAPITALIZMUI LIETUVOJE

Daktaro disertacijos santrauka
Socialiniai mokslai, sociologija (05 S)

Vilnius, 2013

Disertacija rengta 2006-2012 metais Vilniaus universitete

Mokslinis vadovas:

Prof. dr. Romas Lazutka (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, sociologija – 05 S)

Disertacija ginama Vilniaus universiteto Sociologijos mokslo krypties taryboje:

Pirmininkas

Prof. dr. Boguslavas Gruževskis (Lietuvos socialinių tyrimų centras, socialiniai mokslai, sociologija – 05S).

Nariai:

Prof. dr. Arūnas Poviliūnas (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, sociologija – 05S)

Prof. dr. Arvydas Guogis (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas – 03S)

Prof. habil. dr. Gediminas Merkys (Kauno technologijos universitetas, socialiniai mokslai, sociologija 05S)

Prof. habil. dr. Arvydas Virgilijus Matulionis (Lietuvos socialinių tyrimų centras, socialiniai mokslai, sociologija – 05S)

Oponentai:

Prof. dr. Gediminas Černiauskas (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, ekonomika – 04S)

Prof. dr. Vylius Leonavičius (Vytauto Didžiojo universitetas, socialiniai mokslai, sociologija – 05S)

Disertacija bus ginama viešame Vilniaus universiteto ir Lietuvos socialinių tyrimų centro sociologijos mokslo krypties tarybos posėdyje 2013 m. vasario mėn. 15 d. 11 val. Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto konferencijų salėje (201 a).

Adresas: Universiteto g. 9/1, 01513, Vilnius, Lietuva.

Tel.: +370 5 2667606, Fax. +370 52667600, el. paštas: fsf@fsf.vu.lt.

Disertacijos santrauka išsiuntinėta 2013 m. sausio mėn. 12 d.

Disertaciją galima peržiūrėti Vilniaus universiteto ir Lietuvos socialinių tyrimų centro bibliotekose.

INTRODUCTION

The real problem is therefore not to establish that redistribution is taking place but to identify the direction and magnitude of that redistribution, and possibly take steps to plan it.

(Reisman, 2001, p.137)

Problem and relevance of the study

The largest single activity undertaken by current democratic governments is redistribution, which has impact on every citizen. Income earned in the market is not the same as finally used for consumption and saving. Income redistribution studies based on comparative research studies indicate that income inequality, both primary and disposable, has been constantly increasing since the end of the XX century in Western societies. Lithuania has experienced many changes in economic, political and social areas during the last two decades. So has changed the legislation regulating different areas of the state's welfare. Therefore, the question is how the welfare distributed by market and family institutions has changed. What are the changes in public opinion towards the existing income inequalities? In other words, what is the demand for redistribution? Moreover, what is the role of the state in terms of redistribution of incomes?

While it is often stated that income inequality is inevitable in the market economy, the costs of increased income inequality are being taken into account more and more often. According to the Nobel Prize winner Joseph Stiglitz, income inequality increases tension and criminality between citizens, lowers life span, also creates instability, increases unemployment, lowers output, and decreases GDP growth. Economies in societies with high income inequality are neither stable nor sustainable in the long term (Stiglitz, 2012, p 84). Losses for the society because of existing income inequality have been captured by the inequality-adjusted human development index (IHDI), which discounts human development achievements by inequality in each dimensions (life expectancy at birth, mean years of schooling, expected years of schooling, gross national

income per capita). Human development index (HDI) for Lithuania was 0.810 (rated 40th) in 2011, while inequality adjusted measure decreased to 0.765¹.

While information on changes of disposable income inequality provided by national statistics office is valuable for conducting comparative research, it shows only one side of the coin. Primary (market) income inequality, redistribution level and direction of that redistribution is not known. When only disposable income inequality is taken into account, rather strong conclusions about increased income inequality and state's passiveness in ensuring social security and targeting towards reducing income gap can be easily drawn. In addition, it is unknown how the redistribution level has changed since the restoration of independence in 1990 until nowadays and how redistribution has been affected by changes in legislation. Besides what is the impact of redistribution on different population groups?

Income inequality may be explained by employing private-public nexus, stressing mutual relationship between the market and the state. According to Stiglitz (2012), while market forces shape certain level of inequality, government policies shape those market forces. Much of the existing income inequality is a result of governmental policy, considering what government does and what it does not. Therefore, this dissertation pursues to evaluate state's role in income redistribution by means of taxes (direct personal income taxes and social security contributions and indirect VAT) and social benefits. Even though state redistributes not only income, but also wealth, capabilities, provides public goods, health and social services, education, etc., this dissertation focuses extensively on monetary income and its changes. This indicator can be easily influenced by the state using traditional distributional measures (taxes and transfers) and the impact can be rather directly measured. In addition, data on income is detailed enough, accessible and therefore often used in international studies.

Changing patterns in income redistribution in emerging welfare capitalism in Lithuania are analysed through the lens of the welfare regime concept that employs the market-state (private-public) nexus, introduced by Gösta Esping-Andersen (1990). It has to be mentioned the concept of welfare capitalism is chosen to indicate period from the restoration of independence in Lithuania until nowadays. This period is distinguished

¹ Human Development Report 2011, 2001, p.135.

from the interwar welfare system and from the one that existed during the Soviet times. Dissertation evaluates not only the overall redistribution level but also the relative importance of taxes and benefits for income inequality and consequences for various socio-economic groups.

Object of the research – redistribution of individual income in emerging welfare capitalism in Lithuania.

Goal of the dissertation – to explore the impact of taxes and benefits on income redistribution among different population groups in emerging welfare capitalism in Lithuania while aiming for social welfare.

Main aims:

1) To explain the rise of demand for redistribution, its features, direction and magnitude by employing theories of welfare states' development; to define redistribution instruments used in contemporary societies.

2) To explore the main features of Lithuanian social security system, to draw attention to changes in legislation of the main direct taxes and social benefits during the last two decades.

3) To explore trends in market income and the impact of population structure and macroeconomic indicators changes since the restoration of independence in Lithuania.

4) To analyse the changes in public opinion towards the income distribution and government's role in income redistribution process during the last two decades.

5) To analyse the changes in inequality level of primary and disposable income and redistribution level since the restoration of independence in Lithuania.

6) To evaluate the progressivity and impact on income inequality of different social benefits and direct and indirect (VAT) taxes and identify winners and losers of income redistribution.

Theses to be defended in the dissertation:

The primary income inequality has risen since the restoration of independence in Lithuania. Redistribution level has increased as well. However, the increase in distribution has not offset the increasing primary income inequality, thus the disposable income inequality has risen.

Social benefits play more important role in redistributing income than taxes. The role of the direct taxes for redistribution has diminished during the last decade. Given the relative importance of taxes and benefits for income inequality, Lithuania is comparable with conservative welfare regime.

Given the changes in redistribution and in primary income inequality, the biggest winners during the first years of emerging welfare capitalism were the upper income groups, while because of political changes in the later years results were rather similar both for the upper and lower income groups.

The novelty and significance of dissertation research

Even though there are a number of studies on post-communist welfare state or its different components, there are no purposeful studies evaluating primary income inequality of individuals or households and redistributive effects of taxes and benefits in emerging welfare capitalism in Lithuania, covering the period since the restoration of independence until nowadays.

This dissertation employs micro level datasets and analyses the changes in market income and primary income inequality among households and individuals in Lithuania. Changes in public opinion towards desirable income distribution level and state's role in income distribution process during the last two decades are evaluated, stressing the demand for redistribution. Dissertation analyses the impact of taxes and benefits on disposable income inequality and the consequences for different socio-economic groups. Relative importance, size and progressivity of redistributive instruments are evaluated. Changes in income redistribution are mostly associated with the changes in tax-benefit legislation (personal income tax, social insurance contributions, social assistance benefits, social insurance benefits, value added tax) and are linked to the changes in population structure as well as macro-economic changes. Finally, considering the relative importance of taxes and benefits for income inequality, dissertation contributes to the on-going discussion on the kind of welfare regime which is forming in Lithuania.

Research methods

In this dissertation, the triangulation of methods and data sources is used. Legislation and literature analysis shows the most important changes in 1990-2011,

which had impact on tax-benefit calculation rules, coverage, tariffs, etc. Changes in population structure and macro-economic indicators are illustrated by means of descriptive statistics of secondary administrative data. Micro level data of several values surveys is employed and descriptive statistics is used to show the changes in population opinion towards existing and desirable level of income distribution. For evaluation of impact of taxes and benefits on income inequality, micro level data from the Lithuanian Household Survey and EUROMOD microsimulation model (based on the Income and Living Conditions Survey data) is employed. The standard analysis of the redistributive effect of taxes and income transfers is used, which compares pre-tax-transfer income inequality and post-tax-transfer income inequality (measured by Gini coefficient). For determining the distributional impact of different income sources sequential decomposition of the Gini coefficient approach is employed. Other indices are calculated: Reynolds-Smolensky index (redistribution), Kakwani coefficient (progressivity), coefficient of concentration, size of taxes and benefits. The sensitivity analysis of two datasets is performed. Unit of analysis is household income per capita (or per member) adjusted by the modified OECD equivalence scale, according to the number of persons in the household.

Conclusions

Income redistribution by the means of taxes and benefits in emerging welfare capitalism in Lithuania since the restoration of independence until 2011 is evaluated. The state activities are interlocked with the market and family institutions while distributing and redistributing income. Thus the dualism between private-public is shown, de-commodification and de-familialization roles of state are highlighted while providing the social benefits in case of occurrence of social risks. The role of taxation in reducing income inequality is analysed as well.

The role of the state in redistributing income had been not monotonous during different historical times. A more active redistribution had started with the expansion of social rights and provision of social security when facing social risks from second half of the XIX century. Sources of welfare had shifted from family and market to higher de-familialization and de-commodification; it was widely understood that the role of the state is important in terms of securing welfare when facing social risks.

The growth in income redistribution is mostly associated with the industrialisation process, the emergence of new working class and generally with the structural changes in population, which created demand for state to ensure particular level of income in case of social risks. On the other hand, the extension of social rights is linked with the theory of power resources, which stresses the process of political mobilisation of working class resources and therefore increased their power in bargaining with employers.

After the eighties, the “golden age” of the welfare state was followed by the retrenchment policies. Since then the institutionalism has become more popular for explaining differences of redistribution by difference in institutional configurations and the path-dependency motive (historical institutional and political legacy is important in institutional adjustments, ideological changes, the role of local and supranational agents). In the public-private nexus, it was moved to the generation of welfare within the market and lesser extent of the redistribution by the state. The commodification of labour force increased, the priority was given to the economic growth, investments to the human capital, but not to the insurance from old and new social risks. During this period, the gap in income received by higher and lower paid workers had increased in the Western societies. If the main motive for state’s intervention into income generated by the market was the trade-off between equity and growth during previous times, since the end of the XX century the trade-off between those two goals has become more complicated. Among other, it was caused by increased primary income inequality, thus the equity goal has been more often subordinated for the growth motive.

The base for welfare system in Lithuania was settled during the interwar period, however very small share of population was covered. Coverage of social welfare was rapidly increasing during the Soviet times: social expenditures grew and the number of social insurance and other social provision forms expanded. State both generated and distributed the welfare. Given there were no market economy and market income, state even distributed income from work.

The difference between individual material welfare that is generated by market and family institutions has steadily increased during the last two decades in Lithuania, as well as in the Western societies. In other words, *after the restoration of independence, the market income inequality has risen*. It has been influenced by changes in the market, most of all changes in wages and salaries and disproportional increase in other market

income among those at the top of income distribution. Other factors include population structure change and changes in household size and composition, employment changes, etc.

Since 1990, the opinion of Lithuanian inhabitants has changed from relying on one's own initiatives and minor state's role to opting for more active state performance and progressive taxation (vertical equity demand). Generally, inhabitants insist for more intervening role of the state while economy is declining. Both increasing income inequality and rising dissatisfaction with the income gap between higher and lower income groups reflect the growing demand for more active state's role while distributing and redistributing income.

Many changes have taken place since 1990 in emerging welfare capitalism in Lithuania, including changes in tax-benefit policies. Until 1995, social insurance system acted as stabiliser of current situation, especially to maintain the pension level, while social assistance system expanded. Later the generosity of the social assistance system was constrained, but not for long. From roughly 1997 until 2009, the coverage and generosity of social security system increased. Meanwhile from the middle of 2009 as response to financial austerity the level of benefits was reduced, rules were tightened or the duration was shortened. Generally it can be stated, that the structure of Lithuanian social security is comparable with the Bismarcian model, which relies mostly on social insurance system. In case of social risks, insured individuals are eligible to social insurance benefits and only afterwards, s/he may apply for social assistance benefits that are provided after income/wealth is tested. Institutional setting in Lithuania justifies the path dependency and prolongation of Soviet social system and earlier, existed during interwar, Bismarcian tradition.

In terms of direct taxes, former progressive personal income tax was changed to flat tax in 2003 (non-taxable minimum which was applied to different groups of people ensured minor horizontally redistributive element). Since 2006 until 2009 main personal income tax tariff was constantly lowered. In 2009, progressive non-taxable minimum was introduced. Meanwhile employee's social insurance contributions were increased in 2000 and in 2009, when the universal health insurance tax was introduced.

Not only primary income inequality has risen since 1996, but also the redistribution by direct taxes and social transfers has increased. The highest

redistribution level was in 2004 (because of the increase in generosity of benefits) and in 2009-2011 (more affected by the structural population changes: the number of unemployed and those receiving social assistance benefits increased, real income in general population shrank and etc.). However, redistribution growth from 1996 until 2011 did not offset growing disparities in market income, thus disposable income inequality grew as well, though not at the same pace. In Lithuania, as in other Western countries the so-called “Matthew effect“ is seen: rich become richer. The gap between those who are richer and poorer in terms of market income increases during economic downturns. In term of economy cycles, market income of those at the top of income distribution react rather moderately compared to those at the bottom.

As in the Western societies, *social benefits in Lithuania play more important role in redistributing incomes than taxes. The role of taxes has diminished during the last decade.* Among social benefits, old age benefits play most important role in redistributing income. According to the relative importance, disability benefits are second most redistributive ones. Generally, old age pensions have big income equalising effect and so do the disability benefits. In terms of these benefits, the underlying principle is equality of the results; while for the maternity (paternity) benefits meritocratic principles are more relevant. *According to the relative importance of benefits for the impact on income inequality, Lithuanian social transfers are similar to the ones of the conservative welfare regime countries (mostly to the Southern European countries that are often combined together with other conservative welfare regime countries).* Most targeted (disproportional) at the lower income groups in the social security system are old age and social assistance benefits while the least targeted are children and family benefits (up to 2008).

Direct taxes as an instrument for income redistribution are not fully utilised in Lithuania. Even though their relative size either within disposable income or within primary income was bigger compared to benefits until 2009, given their low progressivity the impact on income inequality was minor and diminished throughout the years because of decreased flat personal income tax. The principle of vertical equity, which is reflected by the inhabitants’ requested progressive taxation, is not actualized. The potential of tax allowances or tax returns is not utilised. Meanwhile social security contributions negatively contribute to income inequality, as they are regressive.

According to relative importance of direct taxes on income inequality Lithuania is comparable with the South European countries.

The final income inequality is increased if indirect VAT is included in calculations. The VAT changes in 2009-2010, allow making an assumption of increased progressivity of this tax.

The principles of equity, efficiency, economy and effectiveness are used in public finance literature as the main criteria for the evaluation of the tax system or single tax design. While in most of the Western countries equity principle and effectiveness (speaking about diversification of taxes) are of the main importance, a dominant criterion in Lithuania is efficiency. In terms of two general taxation principles – ability to pay principle and benefit principle – the benefit principle prevails in Lithuania. *This principle dominates in conservative tax regime countries.*

Given the changes in redistribution and in primary income inequality, the bigger winners during the first years of emerging welfare capitalism (from 1996 as well as from 1999 until 2008) were upper income groups, while because of political changes in later years results were rather similar both for upper and lower income groups. When analysing the effects of changes in taxes and benefits, the bigger winners in terms of changes in social benefits and primary income inequality (compensation ratio) were lower income groups. Because of the reduction in personal income tariff, the redistribution level declined among high incomes, however in the absolute numbers this group won.

The consequences of redistribution are not the same in different socio-economic groups. As already mentioned above, income are more equalised through the pension system (the high primary income inequality is substantially reduced by the social insurance benefits), while redistribution among working age individuals are rather minor. Income is least redistributed among self-employed, employees and farmers (they are net losers, that is they pay more taxes than receive benefits). Considering different household types, income is least redistributed in the two adult households with one or two children. Special attention must be given to two adult households with three or more children and particularly to single adult households with one or more children as the disposable income level for these households remains very low. The principle of horizontal equity is not implemented in this case.

It is often claimed the welfare states reduce income inequality and poverty level; however, this institute not only intervenes and possibly corrects income inequalities, but also is a stratification system itself. In case of Lithuanian, it is reflected through dominated Bismarkian social insurance system, where benefits tied to previous income levels. Income and wealth testing in social assistance system separates beneficiaries receiving support as well. Thus, social benefits reflect previous income inequalities, while differences between employees, self-employed and those who are not participating in the labour market are being kept. Higher level of de-commodification is ensured for those participating in the social insurance system (however, the de-commodification is rather relative as most often the participation in the labour market is the condition for receiving benefit) and comparatively low for those, receiving support from the social assistance system. Nevertheless, latter changes in social welfare legislation lead to decreasing de-commodifying effect for working age population, even though covered with state's social insurance.

Thereby, Lithuania is comparable with the conservative welfare regime (notably with the Southern European countries) considering both welfare state policies and relative importance of tax-benefit instruments for income redistribution. However, according to the welfare state efforts and results, Lithuania is similar to countries characterised as liberal welfare regime. In this case, the discrepancy of input – content – output (comparing to traditional welfare regimes) can be explained by scarce financing capabilities of the state. Insufficient efforts of the welfare state, despite of the content, lead to poor results. In addition, in terms of the reforms in welfare system, the institutional legacy is important, new programmes emerge, the impact of international organizations is important as well. However, many changes reflect not the ideology by political parties, but depend on the state's financing capabilities that lead to implementation of inconsistent decisions especially during economic recession.

Even though no judgments are made on the issue of the quality of welfare capitalism and the finalisation of its formation, one may see that not only parametrical, but also systemic changes in tax-benefit policies and its' design are still taking place. Thus, it can be concluded that the welfare capitalism is not yet well established and finally settled, despite of the fact that Lithuania already has all main structural components as the old Western welfare capitalism countries do.

IVADAS

Tikroji problema yra ne įrodyti, jog perskirstymas vyksta, bet nustatyti šio perskirstymo kryptį ir reikšmingumą bei, galbūt, imtis priemonių jį planuojant.
(Reisman, 2001, p.137)

Tiriamoji problema ir darbo aktualumas

Viena didžiausių šiuolaikinių demokratinių valstybių vykdomų veiklų yra pajamų perskirstymas, kuris paveikia kiekvieną šalies gyventoją. Pajamos, kurias žmogus uždirba rinkoje dėl valstybės įsikišimo nėra tos pačios, kurios galiausiai skiriamos vartojimui ir taupymui. Autoriai atliekantys lyginamuosius tyrimus pastebi, kad pajamų nelygė beveik visose Vakarų Europos valstybėse nuolat didėjo nuo XX amžiaus pabaigos. Lietuva per pastaruosius du dešimtmečius po nepriklausomybės atkūrimo taip pat patyrė daug pokyčių ekonominėje, politinėje, socialinėje srityse, keitėsi įstatymai, reglamentuojantys atskiras gyventojų gerovės sritis. Taigi kyla klausimas kaip kito iš rinkos ir šeimos institutų paskirstoma gyventojų materialinė gerovė ir kaip keitėsi gyventojų nuomonės dėl egzistuojančios pajamų nelygės (kitais tariant, koks yra poreikis perskirstymui)? Koks yra valstybės vaidmuo perskirstant pajamas?

Nors oficiali statistika parodo, kaip keitėsi gyventojų disponuojamų pajamų nelygė², o taip pat esama ir tyrimų kurių objektas – pajamų nelygė, tačiau disponuojamų pajamų nelygės vertinimas, nors ir svarbus lyginant su kitomis šalimis, tačiau atspindi tik vieną medalio pusę. Neaišku kokia pirminių (rinkos) pajamų nelygė ir koks yra perskirstymas (jo dydis ir kryptis)³. Vertinant vien tik galutinę pajamų nelygę paprasta apibendrinti gana griežtomis išvadomis, kad pajamų nelygė didėja ir valstybė neužtikrina socialinio saugumo ar nesiekia sumažinti šio atotrūkio. Be to, nėra aišku kaip kinta perskirstymo lygis ilgesniu laikotarpiu (po nepriklausomybės

² Paskutiniai EUROSTAT duomenys rodo, kad 2010 metų disponuojamų pajamų nelygė yra didžiausia visoje ES. http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_di12&lang=en

³ Juk konstatuojant faktą, kad pajamų nelygė yra maža, gali reikšti du dalykus: viena, rinkos pajamų nelygė yra maža, valstybė įsikiša nedaug ir disponuojamų pajamų nelygė nedidelė, tačiau gali būti ir taip, kad pirminių pajamų nelygė yra labai didelė, bet būtent dėl aktyvaus valstybės vaidmens, t.y., didelio perskirstymo žmonės gali džiaugtis nedidele galutine pajamų nelygybe. Kaip pajamų nelygė yra didelė, kaip Lietuvos atveju, vėlgi, tikslinga yra žvelgti koks yra perskirstymo lygis: ar iš tiesų valstybė mažai prisideda siekdama sumažinti pajamų atotrūkius, ar pirminių pajamų skirtumai yra tokie dideli, kad net didėjanti valstybės intervencija nepajėgia reikšmingiau sumažinti skirtumų pajamų pasiskirstymo kraštuose.

atkūrimo iki dabartinio laikotarpio), kaip perskirstymo ypatybes veikia kintantys įstatymai ir koks yra perskirstymo poveikis skirtingoms gyventojų grupėms.

Į pajamų perskirstymo kaitą formuojantis gerovės kapitalizmui Lietuvoje žvelgiama pasitelkiant Esping-Anderseno (1990) išplėtotą gerovės režimo sampratą, kurioje akcentuojama analitinė rinkos – valstybės (privataus – viešo) skirtis. Reikia atkreipti dėmesį, kad gerovės kapitalizmo sąvoka pasirinkta indikuoti laikotarpį po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo iki dabartinio laikotarpio, perėjus iš socialistinės į kapitalistinę santvarką, kai valstybė, veikdama rinkos sąlygomis prisiima gerovės užtikrinimo funkciją, kuri vykdoma instrumentais, įprastais kitoms tokiomis sąlygomis funkcionuojančioms valstybėms. Šia sąvoka apibrėžiamas laikotarpis atskiriamas nuo gerovės sistemos, kuri egzistavo tarpukariu ar nuo „sovietinės gerovės valstybės“. Verta pridurti, kad šiame darbe vartojama gerovės kapitalizmo sąvoka taip pat yra kiek platesnė nei tradiciškai suprantama gerovės valstybės sąvoka, įtraukianti ir mokesčius (tiesioginius bei netiesioginį PVM mokesťį). Disertacijoje vertinamas ne tik bendras perskirstymo lygis, bet ir atskirų perskirstymo instrumentų santykinė svarba mažinant pajamų nelygybę bei šių instrumentų poveikis skirtingoms gyventojų grupėms.

Tyrimo objektas – gyventojų pajamų perskirstymas besiformuojančiame gerovės kapitalizme Lietuvoje.

Disertacijos tikslas - ištirti mokesčiais ir socialinėmis išmokomis vykdomą pajamų perskirstymą besiformuojančiame gerovės kapitalizme Lietuvoje tarp skirtingų gyventojų grupių siekiant socialinės gerovės tikslų.

Uždaviniai

1) Remiantis gerovės valstybės kilmės teorijomis paaiškinti perskirstymo poreikio atsiradimą, perskirstymo krypties, pobūdžio bei masto kriterijus, apibūdinti šiuolaikinėse visuomenėse taikomus perskirstymo instrumentus.

2) Atskleisti Lietuvos socialinės apsaugos sistemos ypatybes ir parodyti pagrindinių ją reglamentuojančių įstatymų bei gyventojų mokamų mokesčių sistemos pokyčių raidą per pastaruosius du dešimtmečius.

3) Išnagrinėti Lietuvos gyventojų rinkoje gaunamų pajamų raidą bei toms pajamos įtaką darančių populiacijos struktūros bei makroekonominių veiksnių pokyčius po nepriklausomybės atkūrimo.

4) Išnagrinėti Lietuvos gyventojų nuomonių, apie pajamų pasiskirstymą ir valstybės vaidmenį perskirstymo procese kaitą, per pastaruosius du dešimtmečius.

5) Išanalizuoti kaip keitėsi Lietuvos gyventojų pirminių pajamų ir disponuojamų pajamų nelygybė ir pajamų perskirstymas po nepriklausomybės atkūrimo.

6) Įvertinti atskirų socialinių išmokų ir tiesioginių mokesčių bei netiesioginio pridėtinės vertės mokesčio (PVM) progresyvumo lygį bei jų poveikį pajamų nelygybei, perskirstymo lygiui bei identifikuoti Lietuvos gyventojų grupes – perskirstymo proceso laimėtojas ir pralaimėtojas.

Ginamieji teiginiai:

Po nepriklausomybės atkūrimo Lietuvoje rinkos pajamų nelygybė augo, o taip pat didėjo ir valstybės vykdomas perskirstymas. Vis dėlto, šis perskirstymas nepajėgė kompensuoti didėjančios rinkos pajamų nelygybės, todėl matomas ir disponuojamų pajamų nelygybės didėjimas.

Pajamų perskirstymo procese socialinės išmokos Lietuvoje vaidina svarbiausią vaidmenį, o tiesioginių mokesčių poveikis yra minimalus ir mažėjantis pastarąjį dešimtmetį. Pagal santykinį mokesčių ir išmokų vaidmenį perskirstant pajamas ir mažinant pirminių pajamų nelygybę Lietuva panaši į konservatyvų gerovės režimą.

Dėl pokyčių perskirstymo sistemoje ir pirminės pajamų nelygybės kaitos pirmaisiais gerovės kapitalizmo formavimosi metais Lietuvoje laimėjo aukštesnes pajamas gaunantys asmenys. Tuo tarpu vėlesniu laikotarpiu, dėl vykdytų politinių reformų, rezultatai yra gana panašūs tiek aukštesnių, tiek ir žemesnių gyventojų pajamų grupėse.

Šio darbo naujumas ir jo reikšmė

Lietuvoje yra atliekama nemažai pokomunistinės gerovės valstybės ar atskirų jos dalių studijų (autorių darbai daugiau skirti socialinės apsaugos sistemos ir atskirų priemonių, draudimo nuo socialinių rizikų analizei), tačiau nesama kryptingų tyrimų kurie įvertintų Lietuvos gyventojų pirminių pajamų nelygybę ir perskirstymą mokesčių ir

išmokų pagalba (kitaip tariant, minėtų priemonių pasekmes pajamų nelygybei) besiformuojančiame gerovės kapitalizme, t. y. po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo iki dabartinio laikotarpio.

Šioje disertacijoje, pasitelkiant mikro lygmens duomenis apie Lietuvos namų ūkius ir individus, analizuojama, kaip keitėsi gyventojų rinkos pajamos ir jų nelygybė. Kartu parodoma ir gyventojų nuomonių dėl norimo pajamų pasiskirstymo ir didesnio ar mažesnio valstybės vaidmens kaita per du dešimtmečius, taip išryškinant poreikį pajamų perskirstymui. Disertacijoje analizuojama, kaip valstybė socialinėmis išmokomis ir mokesčiais prisideda prie šios nelygybės sumažinimo ir koks yra poveikis skirtingoms gyventojų pajamų ir gyventojų socialinėms ekonominėms grupėms. Įvertinama, kurie perskirstymo instrumentai labiausiai prisideda mažinant gyventojų pajamų nelygybę, parodomas jų dydis, progresyvumas ir kaita laikui bėgant. Pajamų perskirstymo kaita labiausiai siejama su mokesčių ir išmokų politikų (gyventojų pajamų mokesčio, socialinio draudimo išmokų, socialinės paramos išmokų, PVM) pokyčiais ir kai kuriais gyventojų struktūros pokyčiais bei makroekonominiais veiksniais. Galiausiai prisidedama prie mokslinės diskusijos, kokiam gerovės režimo tipui, pagal santykinį mokesčių ir išmokų vaidmenį perskirstant pajamas ir mažinant pirminių pajamų nelygybę, Lietuva galėtų būti priskirta.

Šios žinios reikšmingos ne tik padedant geriau suvokti valstybės vaidmenį ir jo reikšmingumą perskirstymo procese bei perskirstymo ypatybes, kryptį bei lygį šalyje, bet ir prisidedant prie aiškesnio Lietuvos gerovės kapitalizmo modelio ir jo raidos supratimo. Šis darbas, tikėtina, pasitarnaus politinio proceso dalyviams planuojantiems ir inicijuojantiems tam tikrus naujus politikos pokyčius, kurie vienaip ar kitaip paveiktų skirtingas gyventojų grupes, o taip pat bus naudingas informacijos šaltinis visuomenei.

Tyrimo metodai

Siekiant atskleisti perskirstymo reiškinį besiformuojančiame gerovės kapitalizme Lietuvoje, pasirenkama naudoti tyrimo metodų bei duomenų trianguliaciją. Darbe yra derinami kiekybiniai ir kokybiniai duomenų rinkimo metodai (t. y. antrinė mikro ir makro lygmens statistinių duomenų bei teisės aktų ir mokslinės literatūros analizė) bei naudojami keli duomenų šaltiniai (skirtingus metus atspindintys mikro lygmens

duomenys iš skirtingų skerspjūvinių tyrimų bei makro lygmens duomenys iš skirtingų žinybinių institucijų).

Teisės aktų analizė ir *mokslinės literatūros analizė* parodo kokie svarbiausi pokyčiai įvyko 1991-2011 metais, kurie paveikė mokesčių ar išmokų skaičiavimo taisykles, aprėptį, tarifus ir pan. Makroekonominiams ir gyventojų struktūros reiškiniams analizuoti pasitelkiama *žinybinės (valstybinės) statistikos duomenų antrinė analizė*, naudojama *aprašomoji statistika*. Gyventojų nuomonių dėl pajamų perskirstymo kaitai vertinti naudojama mikro lygmens rinkinių *antrinė duomenų analizė*, naudojama *aprašomoji statistika*. Perskirstymo atliekamo mokesčių ir išmokų pagalba vertinimui pasitelkiama mikro lygmens duomenų iš Namų ūkių biudžeto tyrimo (NŪBT) ir EUROMOD mikrosimuliacinio modelio, besiremainčios Pajamų ir gyvenimo sąlygų tyrimo (PGS) duomenimis *antrinė duomenų analizė*. Šiame darbe naudojama pajamų vienam ekvivalentiniam asmeniui samprata, *pasitelkiama modifikuota EBPO skalė*. Reiškiniui išsamiai vertinti panaudota *aprašomoji statistika* (vidurkiai, procentiliai), sudarant skirtingas pajamų kategorijas panaudota *nuoseklus skaičiavimo metodika*, kuria remiantis apskaičiuojami įvairūs *indeksai*: pajamų nelygė (matuojama Gini koeficientu), Reynolds-Smolensky indeksas (perskirstymas), Kawanio progresyvumo koeficientas, koncentracijos indeksas (efektyvumas), išmokų ar mokesčių dydis (efektyvus tarifas). Atliekama NŪBT ir PGS duomenų rinkinių jautrumo analizė.

Pagrindinės išvados

Lietuvoje formuojantis gerovės kapitalizmui, kaip ir Vakarų valstybėse, pastaruosius du dešimtmečius padidėjo atotrūkis tarp materialinės gyventojų gerovės, kurią sukuria rinkos ir šeimos institutai. Kitaip tariant, *po nepriklausomybės atkūrimo rinkos pajamų nelygė augo*. Tam įtakos turėjo pokyčiai rinkoje, ypačingai darbo užmokesčio ir kitų rinkos pajamų neproporcingas augimas tarp aukštas pajamas gaunančiųjų, demografiniai pokyčiai, namų ūkio dydžio ir sudėties, užimtumo pokyčiai ir pan.

Nuo 1990 metų kito ir Lietuvoje gyventojų nuomonės nuo didesnio pasiklovimo asmeninėmis iniciatyvomis ir mažesnio valstybės vaidmens tik atgavus nepriklausomybę, iki didesnio ir aktyvesnio valstybės vaidmens ir didesnių mokesčių daugiau uždirbantiems (vertikalios socialinio teisingumo) 2010-2011 metais. Apskritai

gyventojai už didesnę valstybės vaidmenį perskirstant pajamas dažniau pasisako ekonominio nuosmukio periodais. Didėjanti rinkos pajamų nelygybė, o kartu ir didėjantis gyventojų nepasitenkinimas pajamų atotrūkiu tarp skirtingų gyventojų pajamų grupių atspindi didesnę poreikį valstybės vykdomam pajamų paskirstymui ir perskirstymui.

Lietuvoje augant pirminei pajamų nelygybei nuo 1996 metų augo ir valstybės vykdomas perskirstymas tiesioginių mokesčių ir socialinių išmokų pagalba. Didžiausias perskirstymo lygis buvo 2004 metais (tuo metu didėjo socialinių išmokų dosnumas) ir 2009-2011 m. (daugiau dėl struktūrinių populiacijos pokyčių: daugėjo bedarbių, socialinės paramos gavėjų, apskritai sumažėjo realiosios pajamos ir kt.). Tačiau apskritai perskirstymo augimas nuo 1996 iki 2011 metų nepajėgė kompensuoti didėjančių rinkos pajamų skirtumų, todėl ir disponuojamų pajamų nelygybė, nors ne taip sparčiai, tačiau irgi augo. Taigi, Lietuvoje, kaip ir kitose Vakarų šalyse pasireiškia taip vadinamas Mato efektas, – turtingi tampa turtingesniais. Skirtumai tarp mažiau ir daugiau uždirbančiųjų labiau padidėja ekonominio nuosmukio periodais (aukštesnių gyventojų pajamų grupėse rinkos pajamos į ekonominius ciklus reaguoja nuosaikiau, kai tuo tarpu žemesnių – labiau jautrios pokyčiams).

Kaip ir Vakarų visuomenėse, taip ir *Lietuvoje svarbiausias pajamų perskirstymo instrumentas yra išmokos, o mokesčių vaidmuo yra minimalus ir mažėjantis pastarąjį dešimtmetį. Tarp visų išmokų svarbiausios perskirstant pajamas yra išmokos senatvėje. Antros pagal savo reikšmę pajamų nelygybės sumažinimui yra negalios išmokos. Apskritai senatvės pensijos turi didelį pajamų lyginamąjį poveikį, taip pat pajamų nelygybė po valstybės intervencijos išmokų forma yra nedidelė ir tarp negalių turinčiųjų. Šiuo atveju galime kalbėti apie rezultatų lygybę. Tuo tarpu ligos, motinystės (tėvystės) išmokos atspindi meritokratinis principus. Pagal išmokų santykinį vaidmenį mažinant pajamų nelygybę, Lietuvos socialinės apsaugos išmokos yra panašesnės į konservatyviam gerovės režimui priskiriamas šalis (labiausiai į Pietų Europos šalis, kurios dažnai apjungiamos su kitomis konservatyvaus modelio šalimis). Socialinės apsaugos sistemoje labiausiai į žemesnių gyventojų pajamų grupių asmenis yra nukreiptos jau minėtos pensijų bei socialinės paramos nepasiturintiems išmokos, o mažiausiai iš išmokų – šeimos ir vaikų išmokos (analizuojant atskirų išmokų poveikį iki 2008 metų).*

Tiesioginiai mokesčiai kaip pajamų perskirstymo instrumentas Lietuvoje nėra pakankamai išnaudojamas. Nors savo santykinu dydžiu disponuojamose pajamose ar santykiu su pirminėmis pajamomis iki 2009 metų mokesčiai buvo reikšmingesni nei išmokos, tačiau dėl labai žemo progresyvumo jų poveikis nelygybės sumažinimui buvo labai nedidelis ir jų reikšmė nuolat menko dėl mažėjančio gyventojų pajamų mokesčio tarifo. Neįgyvendinamas vertikalus socialinio teisingumo principas – gyventojų pageidaujami progresiniai mokesčiai, per mažai išnaudojamos mokestinių lengvatų, sumažinimų galimybės. Tuo tarpu socialinio draudimo įmokos dar ir padidina gyventojų pajamų nelygybę (yra regresyvios). Pagal *santykinių tiesioginių mokesčių vaidmenį mažinant pajamų nelygybę Lietuva panaši į Pietų Europos šalis*.

Gyventojų pajamų nelygybę taip pat padidina ir pagrindinis netiesioginis pridėtinės vertės mokestis, o šio mokesčio pokyčiai 2009-2010 metais leidžia daryti prielaidą, kad regresyvumo lygis didėja.

Vertinant mokesčių sistemą ar atskirą mokesčio modelį yra reikalaujama administravimo paprastumo, ekonomiškumo, socialinio teisingumo ir veiksmingumo. Galima pastebėti, kad Vakaruose dominuoja socialinio teisingumo motyvas, daug dėmesio susilaukia veiksmingumo kriterijus (kalbant apie mokesčių diversifikavimą), tuo tarpu Lietuvoje svarbesnis efektyvumo kriterijus. Atsižvelgiant į du pagrindinius – pajėgumo mokėti ir naudos – apmokestinimo principus, matyti, kad Lietuvoje įgyvendinamas naudos apmokestinimo principas. *Šis dominuojantis apmokestinimo principas būdingas konservatyvaus mokesčių režimo šalims*.

Dėl pirminės pajamų nelygybės kaitos ir perskirstymo pokyčių besiformuojančiame gerovės kapitalizme Lietuvoje, ypatingai vertinant pradinį laikotarpį (nuo 1996 (ir 1999) metų iki 2008 metų), labiau laimėjo aukštesnes pajamas gaunantys asmenys (lėmė augantis išmokų dosnumas, aprėptis). Tuo tarpu analizuojant pokyčius 2005-2011 metų laikotarpiu matyti, kad dėl vykdytų politinių reformų, rezultatai yra gana panašūs tiek aukštesnių, tiek ir žemesnių gyventojų pajamų grupėse. Vertinant mokesčių ir išmokų pokyčių poveikį atskirai, matyti, kad dėl socialinių išmokų pokyčių ir pirminės pajamų nelygybės kaitos labiau laimėjo žemesnes pajamas gaunančių asmenų grupė. Dėl mažėjančio mokesčio tarifo perskirstymas labiau sumažėjo tarp aukštesnes pajamas turinčiųjų, tačiau absoliučiais dydžiais ši grupė dėl pokyčių laimėjo.

Valstybės vykdomas perskirstymas nevienodai paveikia ir atskiras gyventojų socialines ekonomines grupes. Kaip jau minėta, pajamos labiau išlyginamos per pensijų sistemą (pensininkų pirminė pajamų nelygybė yra stipriai sumažinama socialinio draudimo instrumentų pagalba), o darbingo amžiaus žmonių grupėje perskirstymas yra nežymus: mažiausiai perskirstoma savarankiškai dirbančiųjų, samdomų darbuotojų, ūkininkų grupėse (jie daugiau ir sumoka mokesčių nei gauna išmokų). Atsižvelgiant į skirtingus namų ūkių tipus matyti, kad mažiausiai pajamos yra perskirstomos dviejų asmenų be vaikų ir dviejų asmenų su vienu ar dviem vaikais namų ūkiuose. Atskiro dėmesio nusipelno daug vaikų turintys ir ypač vieno tėvo su vaikais namų ūkiai, kuriuose disponuojamų pajamų lygis išlieka žemiausias. Šiuo atveju valstybėje neužtikrinamas horizontalaus socialinio teisingumo principas.

Taigi Lietuva, tiek pagal gerovės valstybės politikų modelį, tiek ir pagal atskirų instrumentų perskirstomąjį vaidmenį yra panašesnė į konservatyvų gerovės režimą (ypatingai į Pietų Europos šalis)⁴. Vis dėlto, pagal gerovės valstybės pastangas ir rezultatus Lietuva yra panašesnė į liberaliam gerovės režimui priskiriamas šalis. Šiuo atveju gerovės kapitalizmo įeigos – turinio – išeigos nesutapimas (palyginus su tradiciniais gerovės režimais) geriausiai paaiškinamas nepakankamu valstybės finansavimo pajėgumu. Nepakankamos gerovės valstybės pastangos, nepaisant turinio, atneša nepakankamus rezultatus. Be to, vykstant gerovės sistemos reformoms, išlieka svarbus institucinis ankstesnių režimų palikimas, atsiranda ir naujos programos, taip pat paminėtinas tarptautinių organizacijų vaidmuo. Vis dėlto, daugelis pokyčių atspindi ne pasirinktą valdančiųjų partijų ideologiją, bet yra susiję su kukliais valstybės finansavimo pajėgumais, kurie sąlygoja nenuoseklių sprendimų priėmimą, ypač ekonominio nuosmukio periodais.

Nors darbe nesiimama spręsti apie gerovės kapitalizmo kokybę ir jo formacijos pabaigą, tačiau dėl tebevykstančių ne tik parametrinių, bet ir struktūrinių mokesčių ir išmokų politikų ir jų dizaino pokyčių, galima teigti, kad gerovės kapitalizmas dar nėra nusistovėjęs ar galutinai susiformavęs, nors Lietuva dabartiniu metu jau turi visus pagrindinius struktūrinius elementus kaip ir senosios Vakarų gerovės kapitalizmo šalys.

⁴ Dėl daug mažesnio mokesčių instrumento naudojimo perskirstant pajamas bei dėl mažesnių socialinės paramos išlaidų, Lietuvos panašumas į liberaliam režimui priskiriamas šalis yra nedidelis.

Curriculum vitae

Viginta Ivaškaitė-Tamošiūnė finished Biržai “Saulės” Gymnasium in 2000. In the same year, she began bachelor studies in Social Work in Vilnius University, which were accomplished in 2004 (*cum laude* diploma). She continued her studies in master programme (social work with social policy/administration specialisation). In 2006 Viginta completed her MA studies (*cum laude* diploma) and entered into PhD studies of Sociology at Vilnius University.

During 2006-2012, Viginta did two internships: in University of Essex, Institute for Social and Economic Research, UK (for 3 months) and in Herman Deeleck Centre for Social Policy, Antwerp University, Belgium (1 month). She took some short doctoral courses and participated in doctoral summer schools in UK, the Netherlands, Italy, Norway, India and Lithuania. Viginta presented results of the academic work at the international conferences in South Africa, Austria and Lithuania.

Viginta is author or co-author of four scientific articles, two scientific studies and two country reports (publication list is provided below).

Since 2006, Viginta has been working as a junior research fellow at the Lithuanian Social Research Centre, Institute for Social Welfare.

Since 2011, she has been lecturing at Vilnius University (Social Policy programme).

Gyvenimo, kūrybinės ir mokslinės veiklos aprašymas

2000 metais Viginta Ivaškaitė-Tamošiūnė baigė Biržų „Saulės“ gimnaziją. Tais pačiais metais įstojo į socialinio darbo bakalauro studijas Vilniaus universitete, kurias 2004 metais baigė *cum laude* diplomu. Viginta toliau tęsė studijas socialinio darbo magistro programoje (socialinės politikos/administravimo specializacija), kurią 2006 metais baigė *cum laude* diplomu. Tais pačiais metais ji įstojo į sociologijos doktorantūros programą Vilniaus universitete.

2006-2012 metų laikotarpiu Viginta 3 mėnesius stažavosi Esekso universiteto Socialinių ir ekonominių tyrimų institute (Jungtinėje Karalystėje) bei 1 mėnesį Atverpeno universiteto Hermano Deelecko socialinės politikos centre (Belgijoje). Taip pat ji dalyvavo doktorantų vasaros mokyklose Jungtinėje Karalystėje, Nyderlanduose, Italijoje, Norvegijoje, Indijoje, Lietuvoje. Savo mokslinių tyrimų rezultatus pristatė tarptautinėse konferencijose Pietų Afrikos respublikoje, Austrijoje ir Lietuvoje.

Viginta publikavo 4 recenzuojamus straipsnius, yra dviejų mokslo studijų ir dviejų šalies apžvalgų bendraautorė.

Nuo 2006 metų Viginta dirba jaunesniąja mokslo darbuotoja Lietuvos socialinių tyrimų centro Socialinės gerovės institute.

Nuo 2011 metų dėsto Vilniaus universitete, Socialinės politikos programos studentams.

Publications on the topic of the dissertation

Ivaškaitė-Tamošiūnė V. (2013). Perskirstymas gerovės valstybės kilmės teorijose. *STEPP. Nr.6.*, p. 64-73.

Ivaškaitė-Tamošiūnė V., Salanauskaitė L. (2012). Lietuvos statistinių duomenų panaudojimas mokesčių-išmokų mikrosimuliaciniuose modeliuose. *Socialinės technologijos.*, Nr. 2(1), p.156-171.

Žalimienė L., Lazutka R., Skučienė D., Aidukaitė J., Kazakevičiūtė J., Navickė J., Ivaškaitė-Tamošiūnė V. (2011). *Socialinis teisingumas švietime: teorinė samprata ir praktinis vertinimas*. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras. 100 p.

Ivaskaite-Tamosiune V., Kazakevičiūtė J., Lazutka R., Navickė J., Salanauskaite L. (2011). *EUROMOD-microsimulation tool for modelling the impact of policy measures. Country Report Lithuania (LT) 2005 – 2009*.
https://www.iser.essex.ac.uk/files/euromod/country-reports/CR_LT2005-09_final_17-5-11.pdf

Ivaskaite-Tamosiune V., Lazutka R., Salanauskaite L. (2010). *EUROMOD-microsimulation tool for modelling the impact of policy measures. Country Report Lithuania (LT) 2005 – 2008*. <http://www.iser.essex.ac.uk/euromod/resources-for-euromod-users/country-reports>

Žalimienė L., Ivaškaitė-Tamošiūnė V. (2009). Socialinės gerovės garantijų svarba mokslininko profesijos pasirinkimui: Lietuvos doktorantų atvejo analizė. *Filosofija. Sociologija.*, T.20. Nr. 4, p.326-334.

Ivaškaitė-Tamošiūnė V., Lazutka R. (2009). Kartu, lyčių ir šeimų gerovės skirtumai, *Lietuvos šeima: tarp tradicijos ir naujos realybės*, red. V.Stankūnienė, A.Maslauskaitė. Vilnius: Socialinių tyrimų institutas.

Lazutka R., Žalimienė L., Skučienė D., Ivaškaitė-Tamošiūnė V., Šumskaitė L. (2008). *Socialinė parama Lietuvoje: remiamųjų padėtis ir paramos rezultatai..* Vilnius: Socialinės apsaugos ministerija, Socialinių tyrimų institutas, „Lodvila“. 248 p.

International conferences

The effect of taxes and benefits on income inequality in Lithuania, 2005-2011. International conference: „Social Work: Towards Inclusion, Social Justice and Social Rights“. White River, Mpumalanga province, South Afrika (14-17 October 2012).

Generational aspects of well-being. International conference: „New Family Realities: Challenges to Demographic Development“. Vilnius, Lithuania (20 October 2008).

Lithuanian Tax-Benefit Policies: What can EU-SILC and HBS Data tell us. International conference: "Tax-benefit Microsimulation in the Enlarged Europe: Results from the I-CUE Project and Perspectives for the Future", Viena, Austrija (03 April 2008).

References

Stiglitz J.E. (2012). *The Price of Inequality: How Today's Divided Society Endangers Our Future*. New York, London: W.W. Norton & company.

Esping-Andersen G. (1990). *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. Cambridge: Polity press.

Human Development Report 2011 (2011). *Sustainability and Equity: A Better Future for All*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan. Available at: http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2011_EN_Complete.pdf